

DELAVSKI LIST

ZA STROKOVNA, GOSPODARSKA, KULTURNA
IN POLITIČNA VPRAŠANJA

Uredništvo in uprava: Ciglarjeva 41,
Ljubljana-Moste
Mesečna naročnina 4 Din;
za Ameriko mesečno 8 Din; za ostalo
inozemstvo 7 Din.

Hud udarec enotnosti

V naši prejšnji številki smo prinesli sklepe Izvršnega odbora URSS-a, torej centrale vsega razrednega strokovnega gibanja v državi. Ti sklepi so tako dalekosežni, tako velikega pomena za vse naše razredno gibanje, da bomo morali o njih pisati, dokler ne bodo razveljavljeni ali spremenjeni.

Ti sklepi so namreč zelo hud udarec proti enotnosti našega razrednega strokovnega gibanja. Tak udarec, kakor ga že dolgo ni dobilo naše gibanje. Pokret za enotnost je bil namreč že precej močan po celi Jugoslaviji. Na Hrvaškem sta obe struji v našem gibanju sodelovali že v vseh, tudi v najvišjih odborih strokovnih organizacij. V Sloveniji razpoložene in akcija za enotnost vidno raste, kljub izključitvam in vsem oviram, v Srbiji je zadnji kongres GRS (Glavni radnički Savez) pokazal, kako duh enotnosti tudi tam prodira ne samo med delavstvom, ampak tudi med najvišje strokovne funkcionarje. Prav tako v Dalmaciji, Vojvodini in Črni gori, edino v Bosni so bratje Jakšiči uspeli z vsemi sredstvi zadušiti težnje po enotnosti, zato je ravno v Bosni strokovni pokret najbolj razbit. Mnogi socialistični strokovničarji in voditelji, ki so včeraj bili še proti enotnosti, so danes za enotnost vsega organiziranega delavstva.

Zato je izgledalo, da bo še pred kongresom vendarle prišlo do enotnosti, do sporazuma med obeh skupinami. Sklepi zadnje seje Izv. odbora URSS-a pa so vse to podrli. Najbolj zagrizeni nasprotniki enotnosti, ki so danes največji škodljivci in ovira za razvoj našega strokovnega gibanja, so s tem doživeli veliko zmago. Kakšni so ti sklepi?

1. IO (Izvršni odbor) ni postavil in rešil spore v strokovnem gibanju v Sloveniji, ampak samo prepovedal, da ustanovljata tekstilni in usnjarski Savez svoje podružnice v Sloveniji, ker ima tu monopol za te delavce Splošna del. strok. zveza. Principijelno je tak sklep nepravilen in protistatutaren in kršenje avtonomije Saveza in škodljiv razvoju gibanja, praktično pa to pomeni še oviro enotnosti v Sloveniji, ker je ravno vodstvo SDSZ največji nasprotnik enotnosti. Tekstilnemu in usnjarskemu Savezu grozijo celo z izključitvijo iz URSS-a.

2. V URSS ni sprejet zagrebški industrijski zanatski Savez. Ko so delavci, ki nimajo svojega Saveza, ostali izven organizacije, je oblastni odbor URSS-a v Zagrebu ustanovil industrijsko zanatski Savez, ki se je zelo lepo razvijal. Centrala Urša pa Saveza ni sprejela v članstvo URSS-a.

3. Pač pa je bil sprejet v članstvo ORS (Opći Radnički Savez), ki ga vodi Viljem Horamina. Horamina je najbolj desni socialist, zagovornik jugoslovenskega centralizma in se je javno izrazil proti sporazumu. Horamina je odločen nasprotnik vsake enotnosti

razrednega strokovnega gibanja, nasprotnik sodelovanja s Hrvatskim radničkim Savezom in je bil v bloku z Narodno strokovno zvezo.

Kaj vse to pomeni? To pomeni, da je URSS-ova centrala storila vse, kar je mogla, da se prepreči enotnost razredno zavednega delavstva. Ne enotnost v strokovnem gibanju, ampak zveza Ursove centrale z reakcionarnim Horaminom, proti pristašem enotnosti in pokretu enotnosti, to je smisel zadnjih sklepov Izvršnega odbora URSS-a.

Izjave, ki so jih dajali razni ss. iz URSS-ove centrale, pa kažejo tudi na to, da nameravajo gotovi ljudje v tej centrali uničiti dve ali tri strokovne zveze (tekstilce, usnjarje in stavbince), če bi obstajala »nevarnost«, da pride do enotnosti. Vsi sklepi pa razen tega nasprotujejo URSS-ovim štatutom in so zato nepravilni, vendar je verjetno, da jih bodo skušali s silo spraviti v življenje.

Tako daleč gre zagrizenost sovražnikom delavske enotnosti in čuvarjev svojih lastnih udobnih položajev. Govori se, da so ti sklepi posledica nekega sporazuma, ki je bil v Belgradu sklenjen med s. Krekičem in voditelji Jugorasa, kjer so Krekiču za razne protiusluge postavili pogoj, da se bori proti enotnosti v razrednem strokovnem gibanju.

Mi za te govorce nimamo absolutno nobenih dokazov in tega ne trdimo, trdimo pa, da je vse delo centrale URSS-a zadnjih tednov prav tako, kakor če bi v resnici med voditelji Jugorasa in s. Krekičem obstojal kak tak sporazum.

Čisto jasno je, da so ss., ki nekaj dajo na svoj ugled in poštenje, na to protestirali proti takemu postopanju. Zato so s. Pavičević, Belić, Damjanović in Jovanović podali ostavke. To je bilo pošteno, čeprav bi bilo boljše, da so ostali v odboru.

Proti takim sklepom bi moralo protestirati vse, kar je poštenega, tudi v našem strokovnem gibanju v Sloveniji, predvsem v Strokovnih organizacijah organiziranega delavstva ali proti njej. Še pred kongresom mora biti jasno, da je večina organiziranega delavstva v Sloveniji za to, da se s sporazumom med vsemi skupinami na podlagi URSS-ovega štatuta in enotnega programa za delo vpostavi enotnost razredno zavednega delavstva v Sloveniji.

Glavno besedo pa mora imeti delavstvo. Ne sme biti tovarne v Sloveniji, kjer se v naših razrednih organizacijah organizirano delavstvo ne bi še pred kongresom na kakršenkoli način izjavilo, ali je za enotnost v razrednih strokovnih organizacijah organiziranega delavstva ali proti njej. Še pred kongresom mora biti jasno, da je večina organiziranega delavstva v Sloveniji za to, da se s sporazumom med vsemi skupinami na podlagi URSS-ovega štatuta in enotnega programa za delo vpostavi enotnost razredno zavednega delavstva v Sloveniji.

VSI NA DELO ZA ENOTNOST!

Na vzhodu in zapadu

Vojna na Kitajskem

V nasprotju z vestmi o nesoglasjih v kitajski vladi je general Čangkajšek imel pred dnevi velik govor, v katerem je dejal, da v vladi obstoji popolna enodušnost in da bo Kitajska vojno nadaljevala do zmagovitega konca. — Obramba Kitajske, je dejal Čangkajšek, nima nobenih terminov, branili bomo svojo zemljo dotlej, dokler bo le še en japonski vojak na naših tleh. Rešitev spora vidi samo v okviru washingtonskega dogovora. Kitajska je danes enotna kakor še nikoli. Kitajska vlada je zapustila ogroženi Nanking in se preselila v Čungking, vendar pa bodo kitajske čete branile vsako ped nankinškega mesta. Prvi napad japonskih letal na izpraznjeni Nanking so kitajski bombniki sijajno odbili in uničili celo vrsto japonskih aparatov, kar je povzročilo v japonskih vojaških krogih precejšnje razburjenje.

Araki grozi

Bivši japonski vojni minister, zloglasni Araki, ki je bil zaradi svojih nepremišljenih izpadov celo na Japonskem nekoliko potisnjen v stran, je postal pod vlado princa Konoje spet vladni svetovalec in je pred kratkim napravil nov oster izpad proti Sovjetski Zvezi, pozivajoč na vojno proti njej. Sovjetski poslanik v Tokiju Slavickij je vložil pri japonski vladi oster protest.

Državljska vojna v Španiji

Na Španskem se vrše v glavnem položajni boji brez kakšnih pomembnejših uspehov za to ali ono stran. General Franco vrši premeščanje čet v smislu svojega načrta za glavni udarec proti Madridu. Na aragonski fronti so vladna letala uspešno bombardirala Sarago in uničila več važnih uporniških vojaških objektov. Uporniška mornarica je izvedla nekaj piratskih napadov na nekatera vladna mesta ob vzhodni španski obali. Pri napadu na mestce Sagunt je bila od vladnih obalskih baterij prepredena. V zvezi s potovanjem Companysa, predsednika katalonske vlade, v Pariz, se širijo govore o nekakih pogajanjih med njim in generalom Francom, vendar pa so to le pobožne želje nekaterih angleških krogov, ki bi vojno radi končali z uvedbo »liberalne« monarhije v Španiji, preko katere bi se potem lahko »mirnim putem«, kakor v Grčiji, vzpostavil fašistični režim. Anglija bi to rada predvsem zato, ker se boji prevelikega vpliva Nemčije in Italije.

Nova vlada v Belgiji

Vladna kriza, ki je nastala po odstopu Van Zeelandovega kabineta dne 25. oktobra, je rešena. V novi vladi je: 6 socialistov, 2 liberalca in 4 katoliki.

Lord Halifax ni imel uspeha

V tem smislu vodj Anglija svojo politiko približevanja in popuščanja Nemčiji, ki bi jo rada odtrgala od Italije. Toda Nemčija v svojih zahtevah po kolonijah in po prosti roki v Srednji Evropi, zlasti nasproti Čehoslovaški in Avstriji, ne popušča. Japonska je poleg tega Nemčiji obljubila, da ji bo za slučaj svoje zmage na Kitajskem odstopila vse njene bivše kolonije v Tihem oceanu, ki so po svetovni vojni pripadle Japonski. Anglija se je s potovanjem lorda Halifaxa ponovno prepričala, da vsako popuščanje daje fašistom samo večjo korajžo in stopnjuje njihove zahteve. Če bo pa ta nauk kaj zalegel, je vprašanje.

Program nove romunske vlade

Kakor znano, je vodja narodne kmečke stranke, ki ima za seboj večino demokratičnega rumunskega naroda, Mihalake, odklonil mandat za sestavo nove vlade, ki mu je bil dan pod pogojem, da jo sestavi skupaj s fašistom Vajdo Voevodom. (To je približno tako, kakor če bi pri nas dr. Maček dobil mandat pod pogojem, da sestavi vlado skupaj s Pero Živkovičem ali Ljotičem.) Vlado je zdaj sestavil stari predsednik vlade, Tatarescu, ki je pritegnil k sodelovanju še druge desničarske stranke. Delo nove vlade bo po njegovi izjavi temeljilo na »konstruktivnem nacionalizmu ter na ideji reda in avtoritete v državi«.

Fašisti povsod pripravljajo državljansko vojno

Odkritje fašistične zarote v Franciji

Francoska policija vrši veliko tajno preiskavo proti organizaciji »Tajna revolucionarna milica«. To organizacijo tvorijo odpadniki bivših »Ognjenih križev« in ostalih desničarskih zvez, ki so bile prepovedane. Kolikor je dosedaj znane, je ta organizacija že 16 mesecev pripravljala preobrat v Franciji in je imela tisoče pristašev vojaško organiziranih, s popolnim vodstvom, celimi skladišči streliva in cel sistem betonskih utrd, ki so bile zgrajene po vseh pravilih znanosti o modernih vojaških utrdah.

Oktober so francoske varnostne oblasti našle na cesti, ki pelje iz Švice v Francijo, zaboj orožja. Odkrile so na to avtomobil, s katerim so vozili orožje. Sled je vodila do nekega stavbenika v Diepu, ki je priznal, da je po naročilu bivšega predsednika organizacije »Ognjenih križev« izvrševal gradbena dela. Policija je nadaljevala preiskavo v Parizu in odkrila v neki garaži tajni oddelek, ki je po izjavi lastnika služil kot magacin za pneumatike in bencin. Toda policija je ugotovila, da je ta oddelek izdelan iz armiranega betona po vseh pravilih za zgradbo utrd. Preiskava je nato v nekem domu starih gospa v kleti odkrila ogromne količine orožja in municije vsake vrste. Potrebno je bilo naročiti tri vojaške avtomobile, da so odpeljali, kar so prvič našli. Točno še ni znano, kaj vse je bilo odkrito v tej čudni kleti, toda v kolikor je dosedaj ugotovljeno, so odkrili preko 100.000 nabojev, ki so v glavnem namenjeni za protiletalsko borbo, večja količina strojnih pušk in velik zaboj bomb. Vse orožje je bilo popolnoma novo in vzdrževano v najboljšem stanju. Ko so pa tipali po stenah kleti, so odkrili opeko, ki se je malo premikala. Ko so jo potegnili ven, se je pokazala vrv, s katero so odprli cel del zidu. Stran zida, obrnjenega v klet, je bila obložena

s tenko plastjo opeke in je izgledala kot običajen zid iz opeke. Na drugi strani pa so bila ogromna jeklena vrata, ki so se obračala na dobro naoljenih tečajih. Skozi ta vrata je policija prišla v pravo utrdbo. Ta oddelek je bil namenjen za poveljstvo z vsemi napravami, ki jih predvidevajo vojaški predpisi. Vse je bilo obkroženo z debelim betonskim zidom. Notri so našli telefone in mikrofone, povezane z žicami, ki so vodile v razne smeri, nato aparate za signaliziranje in še druge naprave, ki se običajno nahajajo pri vojaški komandi. Policija sedaj raziskuje, kam so bili telefoni povezani.

V isti kleti so našli še 15 kg močnega razstreliva, ki bi zadoščeval, da poženo v zrak cel mestni okraj. Vse najdeno orožje je tujega izvora, večinoma nemškega in italijanskega. Časopisi poročajo, da je odkritih preko 100 takih skrivališč.

V zvezi s temi odkritji je bilo aretiranih mnogo oseb, večinoma so to pristaši de la Roque-ove fašistične stranke »Ognjenih križev«. V zaroto so pa bili zapleteni tudi monarhisti, ki so hoteli uvesti v Franciji zopet monarhijo. Podrobnosti so zaenkrat še tajne. To nam zopet dokazuje, da fašisti nikakor ne ostanejo samo pri propagandi za svoje ideje. Trdno so povezani med seboj in z združenimi močmi kujejo zarote proti ljudstvu. Posebno nevarni lahko postanejo, ako jim državna oblast premalo gleda na prste in premilo z njimi postopa. Primer za to nam nudi Španija, kjer bi pač ne bilo prišlo do takega prelihanja krvi, ako bi republikanska vlada pravočasno nastopila proti njim. Kljub temu, da je bilo znano, da fašisti nekaj pripravljajo, republikanska vlada ni napravila ničesar proti njim. V Franciji, kjer ljudska fronta dosledno izvaja svojo ljudsko politiko, ter s tem jemlje fašistom vsak up na uspeh, so tudi hoteli z na-

Med pariškimi kovinarji

Ustanovo smo izročili pariškim kovinarjem na proslavi dne 27. junija t. l. Prišlo je nad 80 tisoč delavcev z družinami, peš, s kolesom, na »tandemih« (to so kolesa z dvema sedežema, ki so v Franciji zelo priljubljena), z motorji in še z avtomobili. Vtis na delavstvo, ki ga je napravila ustanova, sama na sebi edinstvena pridobitev, je bil nepopisen; stari delavci so neženirano jokali od veselja. — Sosedni baroni so hoteli preprečiti veličino prireditve delavstva tako, da so napravili sami brezplačno zabavo za vse okoliške vaščane na najbližjem, še aristokratskem veleposestvu. Želi so nesmrten uspeh: vsi vaščani so šli raje na prireditev delavstva, aristokrati pa so morali pripravljena jedila ali sami pojediti ali pa pometati v svoje »aristokratske vodice«. Pijača se pa tako ne pokvari, in lahko si mislimo, da se z njo še zdaj lahko tolažijo, kolikor so njih želodci privajeni na pijačo, ki so jo namenili »dobremu ljudstvu«. — »Dom kovinarjevega počitka« pa ni prva ustanova, ki so si jo napravili pariški kovinarji. Na drugem koncu Francije, v Vouzeronu (okrožje Cher, izg. Šer) so nakupili od barona Rogerja (izg. Rožé) nekaj mesecev preje posestvo z gradičem Vouzeron (izg. Vuzrón) in ustanovili tam »la Colonie des Enfants« (otroško kolonijo). Posestvo obsega 68 hektarov in so dali kovinarji zanj osemsto tisoč frankov, za prezidavo gradu v svrhu prilagoditve novemu namenu pa so plačali še dvesto tisoč frankov. V krasnem renesančnem gradu in predelanih gospodarskih poslopih, v idiličnih parkih, med tratami in senčnimi gozdovi preživljajo se-

daj otroci kovinarskih družin Pariza počitnice, o katerih se njim, še manj pa njihovim staršem ni niti sanjalo, in to za smešno nizko pristojbino, ki jo zmore tudi najrevnejša družina. Tam imajo otroci tudi vse potrebno vzgojno vodstvo posebej izšolanih učiteljev in učiteljic »otroških vrtec«, tako da so starši brez skrbi.

Tako in z neprikritim ponosom sta nam razlagala ss. Doury in Gautier, ko smo koračili po gozdni cesti, srkali dobrodejno tišino in dišave gozda. Prišli smo do ribnika, kjer smo se obrnili k povratku. Kmalu smo zagledali novo zgrajeno barako, ki bo za »buffet« (bifé) pri veseljah, kjer pa tudi ne manjka razsežnega plesišča. Šli smo mimo vinograda, mimo žitne in krompirjeve njive in se približali že v mraku spet graščini. Ker sem dolgin, sem hitreje hodil kot drugi in prišel za graščino do nekakšnega groba pod gabri. Skušal sem razvozlati napis na nagrobniku, pa se mi prismeje s. Gautier in mi pravi, naj se ne trudim, ker ne bom uganil, kdo je tukaj pokopan. Zakaj ne? odvrnem. V smehu mi pove, da je to grob »gospoda psa« gospe baronice. In res je bil grob to! Za kaj vse so imeli taki ljudje časa in srce? Baronica je bila daleč na okrog znana kot velika pobožnjakinja, to je pa ni oviralo, da ne bi dala napraviti svojemu psu nagrobni spomenik, kakršne postavljajo sicer bogati ljudje svojim umrlim sorodnikom. Menda je zaradi ravnotežja darovala baronica vsakoletno trgategv grajske trte — župniku, sama se je pa hodila cemerit na — pasji grob.

Mimo tega čudnega spomina na »odlične« prednike današnjih lastnikov sta nam vodnika razkazala luksuzni vrt ob levem stranskem traktu graščine s kipom Diane in pergolo, nato pa gospodarski vrt in notranjstveno bivših gospodarskih stavb, ki se že predelujejo v skupna prenočišča tednskih obiskovalcev. Le manjši del gospodarskih stavb bo pridržan tudi v bodoče istemu namenu. Tam imajo kovinarji že nekaj krav in enega prešička. Temu so vzdeli ime »Doriot«.

siljem priti na oblast. Po vsem svetu morajo delavci budno paziti, da preprečijo vsak najmanjši fašistični prevratni poizkus, da ostro zasledujejo gibanje in delovanje vsake najmanjše fašistične organizacije. Le takojšen nastop proti njim je uspešen. Tega se zaveda tudi francoska vlada, ki bo narostopila z vso ostrostjo proti zarotnikom.

Po dolgem in poučnem spreho- du so nas povabili v graščino, kjer smo v starinski dvorani, izdelani v celoti iz težkega lesa, posedli za jedilno mizo. Skromna večerja ob črnem kruhu in črnodrečem francoskem namiznem vinu nam je šla v tek, čeprav smo hoteli tudi z izmenjavo podatkov in zbiranjem domislekov. Predsedoval nam je sam stvaritelj večerje v visoki kuharski umetnosti, kajti kuhinjsko osebje je večerjalo z nami vred pri isti mizi.

Med večerjo sem si pridobil prav obsežne in točne podatke o delovanju in življenju strokovne organizacije pariških kovinarjev. Ss. Doury in Gautier sta bila za vsako vprašanje rade volje na razpolago in sta vsem gostom podarila tudi manjšo zbirko razglednic in tiskovin. Nekaj razglednic smo na kraju samem popisali in razposlali na tri konce sveta, v Ameriko, v Budimpešto in v Jugoslavijo. Čas je minil, da nismo niti opazili, in treba je bilo vrniti se v Pariz. Pristrčno smo se poslovili in oddrčali v noč, proti jugu, kjer je žarelo nebo nad mestom luči.

Urednik revije, ki mi je bil spremljevalec pri tem obisku in s katerim sva se od ostalih ločila, ko smo prišli v Pariz, na trg Republike, je — sam prav tako presenečen nad vsem, kar je videl — strnil vtise v željo, da bi si ogledali Bailleu ali Vouzeron tisti, ki podpirajo fašizem, in se prepričali, česa je sposobna svobodna organizacija delavstva iz lastne pobude. Molče sem mu prikimal, dobro vedoč, da bi bila spriče te točne sodbe o doživljanju odveč vsaka beseda.

Dne 20. avgusta sem takó videl razstavo, ki ni na razstavnem prostoru, večjo, kakor je tista v Parizu, plemenitejšo, kakor so vse razstave na svetu. Videl sem »Zabavni park in Dom počitka« pariških kovinarjev, zaslužil sem, kako lep mora biti šele Vouzeron, otroška kolonija, za katere obisk in ogled žal ni bilo priložnosti.

Obe ustanovi sta šele začetek »socialnih del« pariške kovinarske organizacije, tega prvaka vseh francoskih strokovnih organizacij. In vendar tudi to delo ni izvzeto od sovraštva na strani onih, ki jih take ustanove zato v oči bodejo,

ker so sad svobodne volje delavstva. Dne 12. novembra t. l. je pogorelo v Bailleu stransko poslopje in z njim 15.000 kg krme. Preiskava je dognala, da je bil ogenj — podtaknjen. Čez izbruhe

takega sovraštva pojde pariški kovinar s prezirno in bo z zgle- dom moči in uspehov svoje organizacije podžigal vse sodruge svoje in drugih strok k prvemu načelu časa: enotnost delavstva.

Beležke

»Slovenski delavec« se hudeje nad Jugoslovansko strokovno zvezo. Pravi, da je ta izdala Kreka in krščanstvo, ker se je preveč osamosvojila od ostalega »katoliškega občestva«. Očita ji, da je prevzela marksistični sistem, ki trga delavce iz »farnega občestva«. Če bi »Slovenski delavec« jasno govoril, bi rekel, da mu ni prav, da se katoliško delavstvo vedno bolj zaveda, da je ono razred, ki so mu podjetniki razredni nasprotniki, pa če tudi pripadajo farnemu ali občes katoliškemu občestvu.

»Delavska Politika« piše: »Kaj služi delavski enotnosti? Da pridigaš enotnost, zabavljaš čez voditelje in vsak teden izdaš vsaj en delavski list.« — Vsakdo razume, da misli na naš »Delavski list«. Vse, kar nam »Del. Politika« očita, nam je pa samo v ponos, ker izdajati vsak teden »Delavski list«, pridigati v njem enotnost delavstva, razgaliti vse one voditelje, ki to enotnost ovirajo — to smatramo za svojo dolžnost. Obžalujemo, da se »Del. Politika« iz našega boja za delavsko enotnost norca dela. Če bi pa malo gledala pisma, ki nam jih delavci pišejo, bi videla, da delavci malo drugače mislijo o »Delavskem listu« in enotnosti.

Na Hrvatskem ustanovljajo hrvatski fašisti svojo stranko proti HSS. Akcijo za to vodijo znani rasisti: Buč, prof. Lukas in drugi.

»Delavec« prinaša govor s. Svetka pred mariborskimi zaupniki SDSZ. S. Svetek v »Delavcu« posebno hvali mariborsko delegacijo na kongresu SDSZ in pravi, da si ravno takih delegacij želi na vseh kongresih. Ne vemo odkod tako prilizovanje, ko pa je vendar mariborska podružnica tista, ki je najodločneje zahtevala razčiščenje žalostnih razmer v SDSZ pred kongresom in na kongresu. In tega ga še do danes ni dosegla!

Od Rima do Hollywooda

Pred nekaj tedni je mlad letalec obiskal Ameriko. Prišel je iz Rima. Ko se je izkrcal v New Yorku, so ga brž odvedli po ovinkih in ga skrili v nekem hotelu, »da ga ne bo nihče nadlegoval«.

V pristanišču ga je namreč čakala velika množica sovražnih demonstrantov, katerim je srečno ušel. Mladi letalec je povedal newyorškim novinarjem, da je prišel v Ameriko študirat tehniko izdelovanja ameriških filmov in ko se vrne domov, bo vodil filmanje opere in ta film bo najboljši na svetu. V Združenih državah se bo mudil najmanj dvajset dni.

Nato je odpotoval z letalom v Kalifornijo in pristal v Hollywoodu. Takoj je završalo v prestolnici filma, kakor da je zapihala ostraburja. Neka slavna filmska igralka je zagrozila s stavko, če obiskovalec iz Rima naredi eno samo stopnjo v njen atelje. Hollywoodski listi so prinesli žgoče izjave igralcev proti obiskovalcu; prinesli so tudi slike. Neka slika je imela v sredi gručo ubitih abesinskih in španskih otrok, okoli pa besede, ki jih je izrekel obiskovalec iz Rima: »Vojna je največji in najboljši šport za mlade moške!...«

Vihar ogorčenja se je povečal. Kamor se je mladi letalec iz Rima ganil, je bil — bojkotiran, osamljen. Nihče — razen dveh ali treh lizunov iz uprave — ni hotel govoriti z njim in ko je enkrat ali dvakrat vabil znane igralce in igralke na zabavo, je našel — prazno dvorano. Nihče ni prišel...

Po enem tednu je natihoma zapustil Hollywood — poparjen, osramočen in popolnoma premagan. Odletel je nazaj na vzhod in domov. Njegov obisk Amerike je bil popoln fiasko.

Čitatelj je lahko že davno uganil, kdo je ta mladi človek...

Agitirajte za naš tisk!

D. Pleš:

Lipetove štorje

Stopila sta v barako na dvorišču, kjer je bila nekakšna pisarna. Polir je še enkrat pogledal listek, potem je pa prebodel Lipeta z volovskimi očmi in dejal:

»Toliko se nam jih ponuja, da bo komaj kaj s tabo. Takole na poskušajo bi te morda vzel. Kaplanu se zahvali, če ne boš poginil na cesti. Bomo videli, kaj znaš.«

»Saj, saj...« je brundal Lipe in se bal, da ga polir takoj ne nakadi po svetu.

»Ali si kaj ročen? Pri nas je treba zares poprijeti. Navadno delamo deset ur, če drugače pokaže, pa tudi več. Dva dinarja boš imel na uro. Če ti ne bo všeč, si lahko prebereš. Na pretek imam takih, ki gredo še za nižjo plačo.«

»Verjamem, rad verjamem,« je nerad potrdil Lipe, a skoro mu ni kazalo drugega. Pomislil je, če bi se pred gospodom polirjem globoko priklonil, a preden se je odločil, se je že skesal. Za take ceremonije ni bil rojen. V duhu je videl dva dinarja na uro, dva kovača na dan, skoro dva stotaka na teden. Do zdaj največkrat ni premogel dveh dinarjev za štruco, zdaj bo na dan lahko pojedel deset štruc. Vesel je bil, sklenil je sam pri sebi, da se bo na vsak način potrudil pri delu. Toliko misli mu je švigalo skozi glavo, da bi kmalu preslišal polirjevo vprašanje:

»Ali si kje organiziran?«

»Kaj pa je to?«

»Če si v kakšnem delavskem društvu. Upam, da te kaplan že pozna, ampak vseeno bi rad vedel, če si kje vpisan.«

»V krstni knjigi pri župniku iz Medvedje vasi.«

»Tepec! Marš! Poberi se, pa jutri pridi! Ob šestih že začnemo. Glej, da boš uren z lopato!«

Lipe je pokimal, kaj bi sploh drugega? Polir se je vrnil k delavcem, spet je kričal nad njimi, skakal je sem in tja, za Lipeta se pa ni več zmenil. Fant je nekaj časa ugibal, kam ga jutri postavijo, koliko bo odvrnil pri delu. Nerad bi znova odšel s trebuhom za kruhom.

Ali si kje organiziran?

Kaj neki je hotel polir s tem vprašanjem? Kekec bi temu rad prišel na dno. Do zdaj je še skoraj vsako stvar vrtal toliko časa, da ji je prišel na konec ali pa se je prikopal vsaj do spoznanja, da je ni vredno premlevati. To je pa zvezano z njegovim kruhom. Polirja je zelo imelo, da bi Lipe jasno odgovoril, ali je organiziran.

»Nič,« si je dejal Lipe, »bom že še dognal, kaj je mislil.«

Saj bi ga vprašal, kaj prav za prav hoče, pa ni imel tolikega poguma, kajti polir ni učitelj ali duhovni gospod. Onadva sta mu zapisovala samo rede, polir pa mu bo rezal kruh. Tako je za nekaj časa odložil to vprašanje, pozabil ga pa ni.

Tisti večer je prebil v zadovoljstvu in veselem pričakovanju. Kaplanov maslen kruh ni več tolažil njegove lakote, ki se je spet oglašala. Vendar je potrpel, saj ni prvič šel brez večerje spat. Pogledal je po okolici, iztaknil primeren senik in se odpočil. Skrb, da ne zamudi dela, ga je zgodaj vrgla iz spanja. Rano se je napolil k podrtiji, ki so jo predelovali. Prišel je prerano. Postajal je okoli zidarskih ogrodij in si popravljal pas, da bi mu hlače ne zlezle niže kakor je predpisana med dostojnimi ljudmi. Zaskrbelo ga je, da pri delu ne omaga, ako si ne podpre želodec. Lačen je bil prav pošteno in kar prilegel bi se mu vsaj tak pastirski zajtrk, ki ga je bil nekoč deležen.

Sel je malo naokrog po ulicah. Povsod tišina, le v neki pekariji je bilo kar živahno. Stopil je noter. Svež kruh ga je tako omamil, da bi najrajši zgrabil prvo košaro, sedel na tla in se mastil z dišečimi izdelki pekovske umetnosti.

»Želite?«

Lipe se je spogledal z belo oblečenim pomočnikom. Pokazal je na košare, se pristrčno nasmehnil in se zavedal, da tvega s tem smehljanjem vso svojo bodočnost. Od njega je zaviselo, ali se najé kruha in potem pri delu pokaže moč svojih rok.

»Za dinar ali za dva? Črnega?«

Lipe je skomignil z rameni.

»Povejte!« se je razvnel pek. »Po hišah moram.«

»Suh sem kakor Sahara, prazen pa kakor da bi imel lačno jetiko,« je dejal Lipe, ko se je ojunail, da iskreno pove, kako je z njim.

»Brez denarja ni muzike, pa tudi ne kruha!«

»To presneto dobro vem, saj vsak dan okušam.« je pritrdil Lipe. »Zdaj še nimam denarja, zvečer ga bom pa že imel.«

»Kje?«

»Pri polirju. Danes začnem delati na stavbi. Najedel bi se rad poprej. Vse bom pošteno plačal. Pa klobuk pustim, če mi ne verjamete.«

»Jaz bi že verjel, ampak mojster me bo za ušesa. No, daj klobuk!«

Lipe ga je kar zastavil in dobil veliko, debelo štruco. Takoj je preračunal, da bo dve uri delal zanjo, sit bo pa najmanj štiri ure. Veselo je pozdravil peka, najrajši bi mu stisnil roko. Mislil je na zapoved »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe,« ki vendarle ni izumrla. Klobuka ni toliko pogrešal kakor je navdušeno otepal štruco.

Ko se je povrnil k stavbi, so se že zbirali delavci. Nerodno mu je bilo ob novih tovariših, ki so si imeli med sabo marsikaj povedati, zanj se pa niso kdovekaj zmenili. Tisti dan je premetaval pesek, si ožulil roke in se dobobra zmučil. Pozne popoldanske ure so ga že zelo morile. Preden je dal lopato iz rok, je dognal, da tista dva dinarja na uro kar pošteno zasluži. Kadar ni premetaval peska, je skladal opeko, cementne vreče, železje, tramove, mešal je malto in beton, se pridušal nad polirjevimi priganjanjem in si res v potu svojega obraza služil svoj vsakdanji kruh.

Tisto štruco pri peku je plačal prvi večer, ko je potegnil predjem. Imel jih je še več na dolgu, a je vse poravnal in dobil nazaj svoj klobuk, od katerega bi se nerad ločil za vse čase.

Lakoto si je tolažil v kuhinji zidarske barake, kjer je polagal k počitku svoje trudno telo. Precej delavcev je stanovalo v njej. Za hotele niso zaslužili, čeprav so jih gradili, zato so pa preganjali bolhe in stenice po slamnjačah na nerodnih pričinah. Stale so v dveh vrstah druga na drugi. Lipeta so porinili na vrh v najbolj neroden kot. Paziti je moral, da se ni z glavo zadeval v strop, bolh in njim podobne žlahte se pa itak ni nihče rešil. Lipe je bil toliko na boljšem, da podgane niso preskakovale čezenj, vsaj tako pogosto ne kakor preko stanovalcev na spodnjih pričinah.

Naše gibanje

Lojze Češnik, rudar, Huda jama:

Delo za soglasje med delavstvom

Ponatiskujemo s toplim pozdravom gornji članek, ki ga je prinesla »Delavska pravica« v zadnji številki. Vprašamo delavce, ki bodo članek prečitali: »Ali ni srnoma za naše razredno strokovno gibanje, da krščanski socialisti branijo delavsko enotnost, medtem ko se nekateri voditelji socialističnih strokovnih organizacij z vsemi silami borijo proti njej? Ali ne blatijo »socialisti« socialističnega imena?«

Uredništvo.

Dolžnost krščanskih socialistov

Naravno je, da skuša človek biti v dobrih odnosih z onim, s katerim ima največ stika, s katerim živi skupno, dela skupno, s katerim skupno nosi žrtve in bremena. Najbližje sta si gotovo mož in žena, nadalje ostali družinski člani. Žalostni so primeri, kjer med zakonskimi drugimi ni razumevanja in soglasja. Vzroki sporov so zapravljenost, nezvestoba, navadne trme itd. Ako ima eden slabosti, drugi pa te slabosti troši okrog, doma pa se prepira, bo napravil v hiši pravi pekel. Ako pa drugi skuša z ljubeznijo vplivati nanj ter nastopati z milobno, bo navadno uspeh prej ali slej.

Ko stopimo iz kroga svoje družine, bomo gotovo zopet imeli ožje stike s kom drugim. Najprej pač pri nas delavec z delavcem. In kakor velja, da želi človek dobre razmere v družini, velja isto za razmerje delavca z delavcem. To razume najlažje tisti, ki sam ve, kako važno je biti v dobrem razmerju s sodelavcem. **Koliko prilik pri samem delu je, ki nujno zahtevajo soglasnost, skupnost!** Koliko težav se da odstraniti s pametnim sodelovanjem. Jasno pa je, da ni lahko doseči tako skupnost. Ako se pojavijo nesporazumi že med zakonskimi drugimi, to je med dvema osebama, ki sta si najbližji, ni čudno, ako ni soglasja med stotinami delavcev. Saj je med njimi toliko različnih značajev. Imeli so različno vzgojo v mladosti. Nekateri morda nobene. Vemo, da dobri odnosi, blagodejna skupnost, soglasje ne bo nastalo kar čez noč. Toda za nas je važno, da ugotovimo, kako priti do teh dobrih odnosov, do soglasja. In še, kdo naj si zlasti za to prizadeva.

Ako se dva prepirata, **pametnejši navadno odneha.** Ne samo da odneha, ampak skuša, da se sploh izogne sporu. Pametnejše pa je, ali bi moral biti tisti, ki je imel priliko se izobraževati, ki je stremel za izobrazbo in porabil sredstva, ki so mu bila dostopna. Predvsem pa mora vplivati na človeka smer vzgoje, ali bolj rečeno, svetovno-nazorno stališče.

Prav mi krščanski socialisti smo po svojem svetovnem nazoru, popolnoma točno, po Kristusovem nauku, poklicani, da skušamo prinašati med delavstvo soglasje, dobre odnose. Kako? **Skušajmo se izogniti vsemu, kar povzroča razdor. Bodimo dobri vsakemu delavskemu sotrpnu,** ne glede na njegove nazore. Ne iščimo za dobroto zahvale ali odškodnine, ampak vse, kar storimo, storimo zato, ker je tako prav, zato ker je to naša dolžnost.

Napake, ki izvirajo iz človekove slabosti, ali jih kdo zgreši ne vede in nehote, bomo skušali odstranjevati z dobrohotnostjo. **Proti krivicam, ki se gode nad delavstvom kot celoto, ali pa nad posameznikom, pa bomo odločno nastopili.** Izkoriščevalce vseh vrst odklanjamo ter delavstvo pred njimi svarimo.

Že mnogim se je zgodilo, da so bili zato, ker so hoteli delavstvu

z iskrenim namenom pomagati, zastavljeni, oblateni, za dela ljubezni kaznovani. **Malo je izobražencev, ki nas delavce razumejo. Še manj pa je tistih med njimi, ki si upajo, postaviti se odločno za delavstvo.** Zlasti pa, da bi si upali zagovarjati skupen delavski nastop, čeprav dobro vedo, da more delavstvo le v strnjelih vrstah kljubovati nenasitnemu kapitalizmu. Ne samo, da ne zagovarjajo, ampak še prav hudi so, ako kdo govori in piše o dobrih odnosih, o soglasju, ki naj bi zavladovalo med delavstvom, ako kdo govori in piše o potrebi delavske skupnosti. Še več. Onega, ki iskreno misli o tej skupnosti, ki je prepričan, da je nujno potrebna, obsodijo za »levičarja«, za komunisto in boljše vika. In to zato, da na njega pade sum, ki mnogokrat zadostuje, da se ga kot nevšečneža — »znebijo«.

Ako se dva soseda prepirata, ostali sosede pa se delijo: eni so za tega, drugi za drugega in hujskajo, češ saj imaš prav, le daj ga, udri po njem, pritisni ga, »stopi mu v želodec«, toži ga — potem je navadno dolga pravda, grunti gredo na boben in končno še velikanski stroški — pa vsa vas je skregana med seboj. In včasih sporna stvar ni vredna piškavega oreha. Pa ne samo, da je velika gmotna škoda, ampak zaradi stroškov tli srd in sovraštvu še huje. Ako pa se najde tretji, pameten sosed, ki upliva pomirjevalno, bo s tako pomirjevalnostjo odvrnil od sosedov veliko gorja in kar je še največ vredno — sovraštvu se ne bo stopnjevalo marveč bo ponehvalo. Z mogočnimi govori na tribunah, z dolgim pisanjem o socialnem čustvovanju in o medsebojni ljubezni ni nikoli storjeno delo tolike vrednosti, kakor je tako blagohotno dejanje pomirjenja med sprtimi ljudmi.

Ako pa je pomirjevalen nastop že med dvema sosedoma tako koristen, potem je za nas jasno, da je pomirjevalen vpliv med tistimi, ki imajo še tesnejše stike kakor sosedi na vasi, katere tare danes tako težko breme, **da je soglasje med temi še bolj koristno in potrebno.** Kakor vrši hvalevredno nalogo sosed, ki vpliva pomirjevalno na sosede, med katerimi je nastal prepir, tako hvalevredno nalogo vrši oni, ki vpliva med delavstvom z enakim namenom, to je, da bi odstranjeval vse, kar delavske vrste cepi, razdvaja in slabi. Saj tudi za delavstvo velja isto kar pri pomirjenju med sosedi. Gmotne izgube za delavstvo se zmanjšajo. **Delavstvo pa, ki bo znalo priti do soglasja, bo znalo doseči tudi to, kar mu po pravici gre.**

Kdo pa dela med delavstvom razkroj in želi, da je delavstvo razcepljeno? Gotovo oni, ki ima od tega dobiček, ali ga vsaj pričakuje. Najprej so to tisti, ki vedo, da delavstvo lahko izkorišča, če je razkosano. To so kapitalisti. Na drugi strani so politične stranke, ki v resnici nimajo na sebi nič delavskega, a vendar želijo imeti delavce v svoji stranki, ker je to zanje, namreč za politične stranke, prav in koristno. In tretjič so ljudje, ki menijo, da so rojeni delavski voditelji ter se kot taki hočejo obdržati za vsako ceno. Ker vedo, da jih večina delavstva ne mara, zato niso nikoli za sporazum, za soglasje.

Za nas krščanske socialiste pa velja: **Nujno in silno potrebno** je med delavstvom uplivati za pomirjenje, za sporazum, za soglasnost, za skupen nastop. Vemo, da je to delo težko, da so nas in da nas še bodo tudi v bodoče zaradi tega obsojali. **Toda vedimo, da je**

to naša dolžnost. Dolžnost pa je za nas več kot psovka. Mi moramo v duhu in pri delu prednjačiti, zakaj mi nosimo ime Kristusa. Tistega, ki je postal žrtev zato, da pomiri bedne in zatirane.

Razmišljajmo še o tem in sklenimo najboljšo. **Pa na delo, ne glede na to, ali je komu prav ali ne!**

Nameščenci enotno nastopajo

V nedeljo 21. t. m. se je vršilo na pobudo Akcijskega odbora nameščenskih organizacij v dvorani Delavske zbornice javno zborovanje vseh zasebnih nameščencev. To je posebno razveseljivo z ozirom na dejstvo, da so na tem zborovanju prvič nameščenci vseh strok enotno nastopili za pravice zavarovalnega uradništva, ki zahteva zboljšanje svojega gmotnega položaja, v prvi vrsti pa pogodbeno ureditev službenega razmerja s pragmatiko (kolektivno pogodbo). Isti dan so se vršila podobna zborovanja tudi v drugih krajih po vsej državi. Udeležencev je bilo okoli 350, kar je spričo dejstva, da so dosedaj privatni nameščenci spali, precej zadovoljiva številka.

Zborovanje je otvoril V. Vrančič kot predsednik Akcijskega odbora ter je v kratkih besedah orisal težki socialni položaj nameščentstva, posebno pa zavarovalnega uradništva. Pragmatiko, ki je bila po prevratu v veljavi, so denarni zavodi postopoma odpravili, tako da zdaj razen v dveh zavarovalnicah ni nikjer pogodbeno urejenega razmerja med delodajalci in delojemalci. Mnoge uradnike ne nameščajo niti po obrtnem zakonu, temveč diurniste. Pokojninsko zavarovanje je neenotno, mlajši uradniki so od tega izključeni; tam pa, kjer imajo zavodi nižje pok. sklade, odtegujejo uslužbencem tudi do 5% od prejemkov. Znano je, da nudijo ti skladi svojim zavarovancem zelo malo ali pa nič.

Dohodki uradnikov so vse prej kot rožnati. Povprečne plače znašajo v začetku 500 Din, po 15—20 letih naporne službe pa 1300 do 1500 Din. Najboljšo sliko o prejemkih je podal zastopnik Delavske zbornice Iv. Tavčar, ki navede po statistiki Trgovskega bolniškega in podpornega društva, da prejema — če računamo 8 urni delavnik — 16,41% vseh zavarovancev po 3 Din na uro, 19% po 3,50 Din, 26% po 4 Din in 34,54% po 4,5 Din! Od tega moramo odšteti še odtegljaje, ki znašajo do 18,5%! Kaj pomenijo te plače ob sedanji naraščajoči draginji, si lahko mislimo. Kako naj živijo oni, ki imajo več-člansko družino, tega zavarovalnicam ni mar. Zakonsko določeni 8 urnik v mnogih podjetjih prekoračujejo seveda brez dodatka za nadure. — Socialna zakonodaja slabo štiti nameščentstvo; obratni zaupniki, ki so predvideni po zakonu o zaščiti delavcev, so ožigosani kot komunisti.

Slab gmoten položaj, neurejeno službeno razmerje, nestalnost, počasno in neredno napredovanje (ki je zdaj odvisno le od dobre volje ravnateljev) je primoralo zavarovalne uradnike, da so se tudi oni enkrat dvignili in pokazali svojo prebujajočo zavest ter se zavzeli za uveljavljanje primerne pragmatike. Zavodj se brnijo pragmatike, češ, da so težki časi, da je kriza i. dr. Vse to je pa le izgovor, saj je že 18 let v veljavi pragmatika pri zavarovalni zadrugi »Croatiji«, ki je kljub temu prebredla krizo in pri tem je treba še pomisliti, da je to zadruga, ki ne razpolaga s tako velikim kapitalom kot druga inozemska velepodjetja.

In te zavarovalnice, ki pri nas nočejo priznati kolektivne pogod-

be, imajo v vseh državah, kjer so njihove centrale ali filiale, urejeno društveno razmerje.

Kot osnutek kolektivne pogodbe je bila na širšem članskem sestanku sprejeta v celoti pragmatika »Croatie«. Po tej pragmatiki so zajamčene sledeče pravice: stalnost, avtomatično napredovanje, redni dopusti (2—6 tednov), predujmi (do 3 mesečne plače), pokojnina, tudi za primer onemoglosti in odpravnina (6 mesečna). Na tem zborovanju se je prvič manifestiral skupen nastop organizacij vseh strok in politične opredelitve.

Zastopnik društva nastavljenec denarnih zavodov in velepodjetij je prečital resolucijo z zahtevom, naj se pragmatika razširi na vse zavode, tudi za sluge in inkasante. Solidarnostno so se izjavili zastopniki Društva zasebnih in trgovskih nameščencev Slovenije, Zveza pomočniškega zbora, Zveza društev privatnih nameščencev, Zveza privatnih nameščencev Jugoslavije, Mariborsko zavarovalno uradništvo ter član Akcijskega odbora iz Zagreba, dr. Dermastja.

V resoluciji so zborovalci zahtevali: sklenitev kolektivne pogodbe (pragmatike) med Zvezo bančnih, zavarovalnih, trgovskih in industrijskih uradnikov Jugoslavije (ob sodelovanju vseh sindikalnih organizacij) in vsemi zavarovalnicami v Jugoslaviji. Sprejme naj se pragmatika zavarovalne zadruge »Croatie« s spremembo, da se izravnajo pravice ženskih moči z moškimi pravicami; pragmatika naj obsega enotno pokojninsko zavarovanje vseh uradnikov in nameščencev vseh zavarovalnic v državi: K pogajanjem se mora pristopiti čimprej, a najkasneje v 14 dneh.

Ob zaključku je predsednik še poročal o slučaju, ko je v neki zavarovalnici bil odpuščen uradnik, ki je zbiral podpise za strokovno akcijo. Zborovalci so ostro obsodili tako postopanje in pooblastili Medstrokovni odbor, da odpošlje brzojavke na merodajna mesta, če pa to posredovanje ne bi pomagalo, da bi bil dotični uradnik sprejet nazaj v službo, je uradništvo pripravljeno z najostrejšimi ukrepi braniti pravice svojega tovariša.

Iz Škojke Loke

Težko smo Te čakali, tov. urednik, da se vrneš iz »odsotnosti«. Tudi pri nas so si eni v letu Gospodovem 1936 privoščili ta luksuz!

Pogrešali smo naš »Del. list«, kateri nam prinese vsaj malo lučič v to našo večno temo. Pri nas v Šk. Loki smo v letošnjem letu imeli precej javnih del, tako da je delavstvo veliko prihranilo. Toliko je »dalo na stran«, da se ene take krize, kot je bila, prav nič ne boji.

Lep zaslužek 3 kovače za 10urno delo, zraven pa še celodnevna brezplačna kopel, nam je omogočila, da smo se držali recepta, ki je bil naštudiran v brihtni glavi na mostu, ki pelje v Puštal.

Ker bi »recept« zanimal gotovo vse čitatelje, Vam ga izdam, čeprav mogoče komu ne bo prav: 1 kg krompirja, 1 kg koruznega zdroba, 1 kg kruha povsem zadostuje delavcu za prehrano.

Ugotovljeno je namreč po loških specialistih, da zgoraj omenjeni artikli vsebujejo vse vrste vitaminov.

Tudi red ljubimo in hočemo! Red celo mora biti! In red tudi bo, tako smo sklenili, ter po naših delavskih zastopnikih povedali vse loški javnosti v vednost in ravnanje!

Na Trati poleg kolodvora stoji škojfeljska predilnica, v kateri se je že štirikrat delavstvo organiziralo, vendar pa nikdar uspelo radi tega, ker je vodstvo podjetja vsakogar, ki si je predrznil kaj agitirati za strokovno organizacijo, vrglo na cesto. — Sedaj so zopet

sprejemali delavce in delavke. Sprejeta so bila samo 15-, 16- in 17-letna dekleta; če je starejša, je baje prestara.

Lesno podjetje Fr. Dolenc je odpustilo radi pomanjkanja dela 20 delavcev. Lansko leto je bila v tem podjetju razbita strokovna organizacija na zelo brutalen način. Tema dvema podjetjema bomo v eni izmed prihodnjih števil posvetili več pažnje in bomo malo opisali razmere, v katerih to delavstvo živi. Vidivse.

Angleška sobota

Skozi celo letošnjo sezono se dogaja, da nekatera gradbena podjetja krše kolektivno pogodbo na ta način, da silijo delavstvo delati ob sobotah popoldne, kljub temu, da se je z glasovanjem izreklo za angleško soboto.

Med temi podjetji je tudi Stavbna družba d. d.

Ker je takšno postopanje podjetij za delavstvo škodljivo, smatra uprava Vaše organizacije za potrebno, dati nekaj pojasnil:

Ker se je delavstvo na svojo lastno pobudo odločilo za angleško soboto in jo izglasovalo kot določa kolektivna pogodba, tam je vsak pritisk od strani podjetja na delavstvo, da bi delalo v soboto popoldne, pa če tudi s 50% poviškom, nezakonit. Za takšno podaljšanje delovnega časa se lahko delavstvo izreče, če to želi podjetje, ampak svobodno in neprisiljeno, ter v nobenem slučaju brez 50% poviška. Ako pa podjetje silijo delati celo brez 50% poviška, je tak postopek dvakrat protizakonit in ima vsak delavec, čeprav je pristal na to, da bo delal brez procentov, pravico od podjetja terjati ta povišek.

To je eno. Drugo je pa to-le: Glasuje delavstvo lahko le svobodno. Glasovanje, ki bi se izsililo pod pritiskom ali pod grožnjami, je neveljavno. Podjetje nima ničesar odločati ali dajati na glasovanje glede angleške sobote. To je stvar delavstva in njegovih zaupnikov. Podjetnik lahko samo stavi svoje predloge ali želje zaupnikom, a nič več kot to. Zaupniki pa tudi ne smejo sami odločati, temveč se morajo posvetovati z delavstvom.

Če se pa kljub vsemu zgodi, da neorganiziran delavec svojevoljno pristane na nadure brez 50% poviška, krši kolektivno pogodbo in gotovo nima potem pravice pritoževati se čez podjetja, ki tudi krše pogodbo, še manj pa čez delavsko organizacijo, da premalo pazi na izvajanje pogodbe.

Ako pa to stori organiziran delavec, je to tem bolj nečastno in nedostojno, ker si sam krati pravice, za katere je organizirano delavstvo bojevalo težke boje. Če pa to stori delavski zaupnik, je to izdaja delavskih interesov, kajti on je čuvar kolektivne pogodbe in še celo zakonito postavljen.

Najožje sodelovanje delavstva in zaupnikov s pritegnitvijo svoje strokovne organizacije je najboljša jamstvo, da se take nerednosti in nesoglasja kot pri Slonu ne bodo več dogajala. Sodrugi, obveščajte nas redno o vsem, kar se godi pri delu!

Organiziran delavec.

Nasilno priganjaštvo v tovarnah

Ob bori mezdi, ki jo prejme delavec v tovarni je zraven še šikaniran in pod bičem priganjaštva, da kljub naporu ne more zadovoljiti oblastne nasilneže v zadostnem garanju.

Tako se dogaja sploh po tovarnah in povsod z delavstvom. Sledeči dogodek je iz tovarne »Semperit«, kako so postopali z nekimi delavkami, ko so postavljali akord. Z brutalnim nasiljem so jih priganjali, da bi s čim manjšim izdatkom temveč proizvajali. Ene so zadovoljno z vso močjo delale, ne zavedajoč se, da jim s tem skrčijo zaslužke in da tako ne

more nobeden dolgo vztrajati pri delu. Od prevelikega napora so jim roke zatekle. Ena zavednejši izmed deklet pa se je uprla proti takšnemu priganjstvu, ter vsled tega postala žrtev, s tem da je odpuščena iz službe. Dogodilo se se je tudi, da je ena izmed deklet ob navzočnosti straže in šikaniranja pri delu, padla v nezavest. Ali je to mogoče še nadalje mirno gledati?

Mi delavci in delavke bi se morali zavedati in v takšnih slučajih skupno nastopiti za posameznika, in braniti sami sebe. Edini izhod v izboljšanje položaja nas vseh je, da se organiziramo. Kot zavedni člani organizacije, moramo biti vsi za enega, eden za vse, ter bomo le tako preprečili takšne in slične nedostatke.

V slogi je moč!

Tovarniška delavka.

Kranj

Del. kult. društvo »Vzajemnost« priredilo v nedeljo, 28. nov. in v sredo 1. decembra v dvorani restavracije »Semen« veseloigro: »Nebesa na zemlji«, začetek ob 16. uri. Med odmori igra tamburaški zbor »Vzajemnosti« iz Smednika. — Žensko pravo v Jugoslaviji ter Delavsko in meščansko časopisje je naslov predavanj, ki ju priredi »Vzajemnost« v nedeljo, 28. novembra ob 9 dopolne v dvorani »Semen«. Predavajo dr. Reisman, Eržen in Jelen iz Maribora. Vabimo vse delavstvo, da se udeleži predavanja in prireditve. Družnost!

Občinske volitve

V decembru in januarju se bodo vršile v celi vrsti slovenskih občin občinske volitve. Delavstvo mora delo v občini in občinskim volitvam posvetiti veliko pozornost. Občinski odbori so upravni organi, ki so ljudstvu najbližji in ki lahko zelo veliko naredijo za ljudstvo, posebno za delavstvo in za malega kmeta ter za obrtnika v gospodarskem in socialno političnem oziru, če so v teh odborih pravi ljudje. Občinske volitve pa imajo tudi velik političen pomen, ker imajo občinski odbori precejšnjo politično važnost in ker se po volitvah presoja moč posameznih političnih skupin.

Delavstvo, naj ga bo v občini dosti ali malo, se mora za volitve samostojno pripraviti. Najboljše je takoj pripraviti vse, kar je potrebno za samostojen nastop pri volitvah. Istočasno pa bodo delavci storili vse, da nastopijo pri volitvah skupaj s pristaši drugih političnih skupin, ki so demokratsko usmerjene in ki imajo za delo v občini program, ki bo v korist delovnim občanom.

Nikoli več pa se ne sme zgoditi, da bi delavstvo šlo skupaj s fašistično in unitaristično JNS, Zborom, in njenimi kompromitiranimi pristaši v tako zvano »Sračje gnezdo«. Pač pa mora delavstvo poskušati na vse načine, da postavi občinski odbor skupno s pristaši slovenskega katoliškega tabora in tudi s poštenimi in demokratskimi pristaši JRZ.

Najbolj potrebno pa je, da je delavstvo samo enotno in da ne bo pri volitvah nastopalo na dveh ali treh listah. Če bodo delavci sami enotni, bodo tudi lažje dosegli sodelovanje z drugimi demokratskimi skupinami in zmaga demokracije bo gotova.

NAROČNIKOM IN

ZAMUDNIKOM!

Vsem cenjenim naročnikom je znano, da »Del. list« ni nikakšna delniška družba, temveč je njegov obstoj odvisen edino le od marljivo plačujočih naročnikov in zbiranja tisk. sklada. Ne bodite grobarji »Del. lista«. Zato storite tudi Vi čimprej svojo dolžnost do lista, ki se bori za interes vsega delovnega ljudstva. Uprava.

ZBOROVANJE ORGANIZIRANEGA DELAVSTVA

Proti poslabšanju obrtnega zakona!

Proti draginji življenjskih potrebščin!

Krajevni medstrokovni odbor v Ljubljani sklicuje v nedeljo, dne 28. novembra 1937 ob 8. uri dop. v veloko dvorano Delavske zbornice v Ljubljani.

Na dnevnem redu je protest proti nameravanemu poslabšanju §-a 330. obrtnega zakona in proti neutemeljenemu naraščanju draginje življenjskih potrebščin.

Sodrug! sodružice! Udeležite se tega protesta s tovariši in tovarišicami v obilnem številu!

Krajevni medstrokovni odbor v Ljubljani.

Kultura

Deseta letošnja številka »Sodobnosti« prinaša spet zanimivo gradivo, ki bi ga moralo poznati tudi delavstvo. O osnovah Masarykove filozofije piše A. Sodnikova. Povesti sta prispevala R. Mačus (Košček Petra Korena) in F. Godina (Dva človeka). V lepi »Baladi naših dni« se Igo Gruden dviga proti krvosesom,

»ki v Almeriji, Nankingu, Šanghaju morili so otroke sončnih mest.«

Takole končuje to balado iz naših težkih časov:

Obup in žalost sta z menoj kot rablja na straži nad človekovo vestjo: pošastno gre zakriviljen nad zemljo v oblakih mesec kot krvava sablja.

Za delavstvo so pa važne predvsem razprave »Zlata veriga« (A. Kerštan), Nacionalno socijalistična propaganda med inozemskimi Nemci (Lev Modic) in pa Konflikt na Daljnem vzhodu (Oskar Šavli). V prvi obdeluje pisec predvojni, medvojni in povojni razvoj jese-niške industrije, kjer je nemška gospoda zidala svoj most na Adrijo in izkoriščala naše delavstvo za svoje žepce. Danes pa gori ista gospoda uvaja hitlerjanstvo, ki se razvija tudi v Kočevju in drugod. »Zlata veriga« sicer ni tako popolna, kakor bi bilo železi, a se bo še nadaljevala. Ostali razpravi že z naslovom povesta vsebino. V času fašizma je nacistična propaganda važen problem za nas kot Slovence in delavce, vsakogar pa

izredno zanima tudi napad japonskega fašizma na Kitajsko. Dve literarni razpravi sta objavila Legiša in Vratuša. »Sodobnost« se naroča: Ljubljana, Breg 10. Priporočamo!

Dopis iz Francije

Dragi urednik! Prosim te, da priobčiš tole notico, ki jo je prinesla družinska pratika za l. 1938:

Francija drvi v boljševezem.

Dobro leto je gospodarila v Franciji vlada socialista Bluma, v svojem obstoju odvisna od komunistov, ki so v Franciji po zaslugi tamošnjega po večini komunističnega učiteljstva zelo močna stranka. Francoski komunisti dobivajo denarno pomoč od ruskih sovjetov. V francoski poslanski zbornici je poslanec Doriot razkril, da je francoska komunistična stranka od leta 1920. dalje dobila od ruskih sovjetov nad 250 milijonov frankov (več ko pol milijarde dinarjev) podpore. S pomočjo teh judeževih veleizdajniških grošev delajo francoski komunisti doma razne štrajke in neredne in bi bili po navodilih iz Moskve že oklicali francosko sovjetsko republiko, ako bi se ne bali armade, ki je vendar še v rokah poštenih ljudi.

Socialist Blum je spravil Francijo na rob gospodarskega propada in je hotel od parlamenta pooblastiti v svrhu kritja 40 milijard din primanjkljaja. Parlament je glasoval za, senat pa proti in tako je padla Blumova vlada in prišla na krmilo nova, ki ji načeljuje radikal Chau-temps. Je za trohico zmernejša, vendar je tudi ona izšla iz zloglasne »ljudske fronte«, v kateri imajo komunisti glavno besedo. Zato je naslov tega članka »Francija drvi v boljševezem« žalibog resničen in nas toliko bolj boli, ker je Francija naša stara zaveznica.

Vsako leto smo Slovenci v Franciji z veseljem pričakovali družinsko pratiko, tako tudi letos sem z veseljem vzela v roke družinsko pratiko ter pazljivo čitala. Ko sem pa prišla do omenjenega članka, mi je padla iz rok in nisem mogla verjeti, da se piše o Franciji taka neresnica in podlost. Baš naši možje in tudi me žene smo bili pod prejšnjo vlado strašno izkoriščani, danes pa pod vlado ljudske fronte pa vsaj živimo človeka dostojno življenje. Kaj bodo pa naši sorodniki doma v domovini, ki ne berejo drugega kakor družinsko pratiko, mislili, kakšni tolovaji smo tukaj v Franciji, ki naš Slovence spoštuje in tudi dobro napreduje? To sem napisala radi tega, ker smatram, da je kri- vično in neresnično, kar je napisano v družinski pratiki.

Nobeno leto več družinske pratike! S. L., Lens., Francija.

Žene

BELA KUGA

V časopisih čitamo vsak dan: Mlada delavka je umrla na posledicah mazaškega splava. Babica obsojena na 18 mesecev zapora, ker je odpravljala plod. — Poročilo iz porodnišnice: l. 1920 je bilo sprejetih 14% bolnic radi splava. l. 1936 že 31%. Umrljivost narašča, ker je vedno več mazaških splavov...

Ljudje nočejo več imeti otrok — to bolezen so imenovali belo kugo. Kje je vzrok temu? Ali lahkomišelnost, udobnost, propadanje materinskega čuta? V posameznih primerih je prav gotovo tudi ta vzrok, s tem se ne da razlagati vseh tisočev in tisočev primerov. Malokatera žena si ne želi otroka. Biti mati — to je njena naravna želja. Kaj torej požene toliko mater, da kljub temu, da je splav pod kaznijo prepovedan in za ženo čisto življenjsko nevarno, sežejo po tem sredstvu?

Govorila sem z znanko, ki mi je po daljšem obotavljanju povedala, da je enkrat splavila. Pripovedovala je: »Bilo mi je zelo težko. Želela sem si otroka, ki sem ga čutila v sebi, toda še bolj sem se bala, kaj bo z njim in z menoj. — Sramota. Beda. — Dobila sem tedensko mezdo; ko sem plačala

mu otroku na ta način, da ga ne bom rodila. Potem sem iskala zdravnika, ki bi mi pomagal. Zvedela sem, da neki zdravnik to stori za dobro plačo. Šla sem k njemu v upanju, da ga preprosim. Imela sem 200 din. »Kaj pa vendar mislite, saj to je prepovedano,« me je odslovil. Da, za 200 din je prepovedano, za 1000 din je dovoljeno. Poiskala sem neko babico. Vse je bilo tako grozno; potem sem bila še par mesecev bolna, in me še boli, najbrž bom morala v bolnico. To je edino, to je edino, kar mi je ostalo od mojega otroka...«

In tako je v večini slučajev. Ne lahkomišelnost, komodnost, ampak težka skrb za svoje in otrokovo življenje v današnjih časih silij matere, da se odločijo za splav.

Splav je za vsako ženo nekaj težkega in nenaravnega. Pred leti se je mnogo govorilo o tem, da bi naj bil splav dovoljen. To bi bila precejšnja rešitev za mnoge, ki plačajo s svojim življenjem mazaške operacije. Toda to je samo časna rešitev. Vse žene želimo biti srečne matere zdravih in srečnih otrok. Zato pa bomo vse pomagale izpremeniti razmere, ki nam tega ne dopuščajo. Združimo in zastavimo vse svoje moči za našo osnovno pravico!

Naša mladina

Izpopolnitev industrijskih strojev je obenem tudi pohlep kapitalistov za čim večjim dobičkom, ter izločitev starejše delovne moči iz proizvodnje, ki jo zamenjuje mlajša delovna moč. Ker podjetja menijo, da se da mladim delavcem manjša plača in se ga lahko preganja in sili, da napravi istotoliko dobička, kot starejši delavec. Ravno zaradi tega vidijo starejši delavci v mladini svojega sovražnika (mnogokrat). To pa je popolnoma nepravilno in zgrešeno, ker vemo, da organiziran kapitalistični razred čestokrat rad menja starejše delavce z mladimi.

Treba je, da se vsi, ki smo zaposleni in izrabljani, približamo naši mladini ter jo privedemo v naše razredne organizacije ter ji omogočimo, da v njih sodelujejo mlajši s starejšimi sodrugi. Če hočemo, da ne bomo v tej nepoučeni mladini gledali svojega konkurenta, moramo tej delovni mladini pokazati pot, a ta pot vodi v razredno borbene strokovne organizacije; dati mladini popolno svobodo, da aktivno sodeluje v vseh naših kulturnih in strokovnih organizacijah. Samo tedaj, kadar bomo vsi organizirani in enotni, bomo lahko zahtevali za delovno mladino isto plačo, kot za starejšo. Tedaj bomo videli v mladini svojega sodelavca in borca in razumeli njeno težnjo.

Naša borba je borba za boljše bodočnost, zato pa je potrebno, da tudi mladina doprinese svoj delež. To sem napisal radi tega, da opozorim one, ki ne razumejo naše mladine. Delavec, Kranj.

Prispevajte

za tiskovni sklad!

Naročniki »Delavskega lista« v Aumetz Moselle, Francija, so zbrali za tiskovni sklad »Del. lista« in sicer: Inkret Franjo 10 frankov; Požlep Ignac 5 fr.; Požlep Martin 5 fr.; Tepej Janez 5 fr.; Zupanc Rudolf 5 fr.; Papež Anton 5 fr.; Drobne Janez 5 fr.; Paulin Matvez 5 fr.; Glavič Ignac 2 fr. Neimenovani v Sallamines Francija 40 fr. Skupno 887 fr. Vsem darovalcem se uprava lista sodružno zahvaljuje.

30 milijonov ljudi je posetilo do sedaj svetovno pariški razstavo.

Ob priliki prihoda japonske propagandne delegacije v San Francisco so ameriški delavci proti njej ogorčeno demonstrirali.

V Nemčiji je aretiranih 80 evangelističnih duhovnikov.

Politični obzornik

Narodna radikalna stranka

Narodna radikalna stranka (NRS) je nastala v 80 letih prejšnjega stoletja kot združitev radikalne inteligence in kmečkega gibanja. Bila je radikalna in kmečka, ter vodila mnoge boje proti vladarskemu absolutizmu Obrenovičev. Njeni voditelji so bili celo na smrt obsojeni. Počasi pa se je v njej razvil meščanski sloj, ki je potem stranko ves čas vodil. Zato so se radikalni elementi že pred vojno ločili od nje.

Po vojni se je razširila nekoliko tudi izven Srbije. V Sloveniji so ji pripadali Ravnihar, Hribar, N. Zupanič, E. Stepanovič, pogajanja so se pa vršila tudi s Sušteršičem. Bila je glavna vladna stranka v Jugoslaviji in skoraj vedno v vladi.

Njen program je bil meščanski in velesrbski. Odločno je zastopala centralizem (Vidovdanska ustava). Posamezniki so se ločili, toda ostali so osamljeni. Zastopala pa je parlamentarizem. Počasi pa se je vršila diferenciacija: na reakcionarno velemoščansko krilo, ki je bilo tudi razbitno na razne skupine (Boža Maksimovič, Velja Vukičević, katerega vlada je pripravila pot diktaturi, Nikola Uzunovič, P. Živkovič, Srškič, Jevtič, Ljotič itd.) in na bolj demokratično, čeprav velesrbsko in centralistično krilo okoli glavnega odbora radikalne stranke (Aca Stanojevič, M. Trifkovič, S. in Krsta Miletič, Uroš Bobič, Stojadinovič). Prvo krilo je tvorilo jedro vseh šestojanuarskih režimov, drugo je pa več ali manj odločno zastopalo parlamentarizem in sodelovalo v združeni opoziciji.

L. 1935. so se nekateri iz obeh skupin združili in sodelovali v Jevtičevi vladi (Cvetkovič, dr. Stojadinovič) ter pozneje osnovali stranko in vlado JRZ (dr. Stojadinovič, Cvetkovič, Simonovič). Torej so danes radikali razbiti na tri dele: JNS, JRZ in pa stara Narodna radikalna stranka. Pod vplivom razvoja dogodkov in zahtev množic, je ta stara NRS odstopila od svojega centralističnega in velesrbskega programa in sklenila sporazum z dr. Mačkham.

Oportunizem imenujemo tako delo in nastopanje posameznega človeka, grupe ali stranke, ki radi bojzani za svoje osebe in položaje odstopa od doslednega izvajanja svojega programa. Včasih je lahko ves program oportunističen ali cela stranka oportunistična, ker ne zastopa dosledno in odkrito interesov svojega razreda ali družbenega sloja, ki ga predstavlja.

Radikalizem je zagovarjanje in izvajanje ostrih ukrepov, bodisi v politiki ali pa tudi drugod (zdravstvu, vzgoji itd.). Za radikalnimi frazami pa se včasih tudi skriva oportunizem (n. pr. ako kdo pravi, da ne gre v organizacijo, dokler ne bodo vsi nasprotniki vrženi ven in onemogočeni itd.).

Diferenciacija, diferenca = razlika, diferenciacija pomeni razlikovanje in spreminjanje prej enotne snovi ali stranke v razne smeri in nazore, katerim je pa še vendarle osnova skupna. Recimo na vasi se še danes vrši diferenciacija kmetov v velike kmete in bajtarje. V politiki se danes pri nas v vseh velikih strankah vrši diferenciacija v reakcionarno in fašistično krilo in demokratično krilo.

Op. uredništva. Da bi naš »Politični obzornik« v resnici razširjal obzorje naših čitateljev, kjer je to najbolj potrebno, prosimo, da nam čitatelji postavijo vprašanja, na katera bi radi odgovor.

Število milijonarjev v Nemčiji se je povečalo od l. 1932 od 216 na 3527 v l. 1936.

V teku tega leta je ruski profesor Filatijev ozdravil 80 slepcev na ta način, ker je roženice z mrtvih potom operacije presadil na oči slepcev.